

ИЧКИ QON KETISHDA BIRINCHI TIBBIY YORDAM

**Urganch Abu Ali Ibn Sino nomidagi
jamoat salomatligi texnikumi yetakchi
o'qituvchisi Askarova Difuza
Sharifboyevna**

Annotatsiya: Ushbu maqolada ichki qon ketishda birinchi tibbiy yordam atroflicha tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: qon, tomir, gastrit,

Ichki qon ketish – bu turli sabablarga ko'ra tanada paydo bo'ladigan qon ketishining bir turi. Bu qon tomirlari yoki organlarning shikastlanishi tufayli paydo bo'lishi mumkin. Qorin va ko'krak bo'shlig'i, ovqat hazm qilish tizimi, bosh va bo'g'imlar kabi joylarda kuzatiladi. Bu yengil, o'rtacha yoki og'ir ko'rinishda bo'lishi mumkin. Ushbu holat hech qanday alomatlarsiz paydo bo'lishi ham mumkin. Ko'p qon yo'qotish tufayli tana zaiflashgani sababli, odam o'zini holsiz his qilishi mumkin. Bu vaziyatda birinchi yordam ko'rsatilishi shart.

Ichki qon ketish belgilarini to'g'ri baholash qisqa vaqt ichida tibbiy yordam ko'rsatish imkonini beradi. Oshqozon kasalligi, gastrit, qon aylanishning buzilishi, travma tufayli yuzaga kelishi mumkin bo'lgan ichki qonashning turli belgilari mavjud. Ichki qon ketish tananing turli qismlarida ham kuzatilishi mumkin. Simptomlar qon ketishining ko'rinadigan joyiga qarab farq qilishi mumkin. Ba'zi belgilar ko'pchilikning e'tiborini tortsada, boshqalari e'tibordan chetda qolishi mumkin.

Ichki qon ketish – bu darhol davolanishni talab qiladigan holat hisoblanadi. Qon ketish sodir bo'lganda, qisqa vaqt ichida yengil alomatlar paydo bo'la boshlaydi. Qon ketish darajasiga, u joylashgan hududga, odamning surunkali kasalligiga yoki qon tomir tuzilishiga qarab, alomatlarning davomiyligi o'zgarishi mumkin. Ba'zi odamlarda simptomlar asta-sekin kuchayadi, boshqalarda esa bu davr tezroq bo'lishi mumkin. Ichki qon ketishining necha soat davomida aniq bo'lishini aniq javob berish

qiyin. Biroq, hatto eng kichik alomat ham jiddiy qabul qilinishi va sog'liqni saqlash muassasasiga murojaat qilish kerak.

Ichki qon ketishi alomatlari

Dastlabki bosqichda har qanday qon ketish uchun xarakterli bo'lgan bir qator belgilar mavjud:

- Uyquchanlik;
- Sovuq ter;
- Ko'zlar qorayadi;
- Chanqoqlik;
- Shilliq qavat va terining oqarishi;
- Bosh aylanishi, chalkashlik;
- Umumiy zaiflik.

Qon yo'qotishining yengil shakllari alomatsiz bo'lishi mumkin yoki tez yurak urishi, qon bosimining pasayishi bilan tavsiflanadi. O'rtacha qon yo'qotishda terining oqarishi, nafas olish kuchayishi, oyoq-qo'llar uvushishi va sovuqlik hissi, quruq og'iz paydo bo'ladi. Og'ir holatlarda - uyquchanlik, ko'ngil aynishi, qusish, qo'llarning titrashi va siydik miqdorining pasayishi qo'shiladi. Katta qon yo'qotish - bo'sh qarash, yuzning o'tkirlashishi, cho'kib ketgan ko'zlar bilan birga keladi. O'linga olib keladigan qon yo'qotish - koma, tutqanoq, bradikardiyaga olib keladi. Teri marmar, quruq va sovuq bo'ladi.

Ichki qon ketishi diagnostikasi

Ichki qon ketishida diagnostik usullarga quyidagilar kiradi:

- Mutaxassis tomonidan tekshirish, qon bosimi va pulsni o'lchash;
- Qorin bo'shlig'ini palpatsiya qilish va perkussiya qilish;
- Raqamli tekshiruv;
- Ko'krak qafasi auskultatsiyasi;
- Laboratoriya qon sinovlari;
- Kolonoskopiya;
- Oshqozonni zondlash;

- Sitoskopiya;
- Bronxoskopiya;
- Ultratovush;
- Rentgenologik tekshiruvlar.

Ichki qon ketishini boshlanish vaqti, joylashishi, qon to'planishi joyi, alomatlari borligi bo'yicha tasniflash mumkin. Tasniflashning eng keng tarqalgan usullari:

Zarar ko'rgan tomirning tabiatiga ko'ra: venoz, kapillyar, arterial, aralashgan;

Vujudga kelish sabablari bo'yicha: diapedetik, arroviv, mexanik. Mexanik shikastlanish turli xil jarohatlarga olib keladi. Diapedezik toshma, sepsis va boshqalarni keltirib chiqaradi. Aroviv sabablar - nekroz, o'smalar.

Qon yo'qotish hajmi bo'yicha: yengil, o'rta, og'ir va massiv jarohatlar bo'lishi mumkin.

Qon ketishining aniq tasnifi terapiyaning muvaffaqiyati oshiriladi.

Davolashni boshlashdan oldin bemorga birinchi yordam ko'rsatilishi kerak, bu qon ketish xususiyatiga bog'liq. Bemor tekis yuzaga yotqiziadi. Istisno - bu o'pkada qon ketish holatlari, unda jabrlanuvchi "yarim o'tirgan" holatda bo'lishi kerak. Ichki qon ketishda, ovqatlanish yoki ichish mumkin emas. Kasalxonada shifokorlar qon yo'qotishlarini aniqlaydilar va tasniflaydilar. Shundan so'ng ular ichki qon ketishni to'xtatish, qon yo'qotishlarini qoplash va mikrosirkulyatsiyani yaxshilashga intilishadi. Og'ir holatlarda jarrohlik amaliyoti talab qilinadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. M.F.ZIYAYEVA. TERAPIYA. (Ichki kasalliklar). Tibbiyot kollejlari uchun darslik. Qayta ishlangan va to'ldirilgan 6-nashri. Toshkent — «ILM ZIYO» 2017.
2. Favqulodda vaziyatlarda tez tibbiy yordam asoslari ; Mualliflar: Y. Allayorov, Ya.Tojiboev ; Nashriyot: Toshkent. 2001.Y